

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาจากเดิมที่เน้นด้านเกษตรกรรมได้เริ่มหันสู่ด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อเข้าไปสู่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries : NICS) จึงทำให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศไปสู่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2524 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่แถบนี้ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก 2531 : 4) และการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาก ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้บรรจุเรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกไว้ในแผนงานหลัก โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 ประการ คือ (ไกรยุทธ ธีรยศานันท์ และสุวัฒนา ชาดานิติ 2526 : 62)

1. มุ่งกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพฯ ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็น ระบบ โดยสร้างฐานอุตสาหกรรมหลักและเมืองใหม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

2. ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศใหม่โดยให้มีอุตสาหกรรมหลัก หรือ อุตสาหกรรมหนักขึ้น ทั้งนี้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่พบใหม่ คือ ก๊าซธรรมชาติ และทรัพยากรอื่น ๆ มาเป็นวัตถุดิบหลัก ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า มาเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และเปลี่ยนโฉมหน้าของอุตสาหกรรมแบบล้าสมัยมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนไปอยู่ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่

3. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้รวมถึงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก กับภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ อันเปรียบเสมือน "การเปิดประตูการพัฒนา" ไปสู่ภาคที่ถ้ำถังของประเทศในระยะต่อไป
อย่างไรก็ดีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะบรรลุผลเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพ
ของทรัพยากรมนุษย์ด้วย ดังนั้นในการพัฒนาดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์
โดยจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความสามารถ และมีบทบาทที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ
โดยสนับสนุนการให้การศึกษา และฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ความสามารถ
ในการทำงานเพื่อประกอบอาชีพโดยวิธีการต่าง ๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2530 : 41)
ในขณะเดียวกันการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าของประเทศชาติ
จะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับการให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นความรู้หรือทักษะอาชีพด้าน
ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าคนในชาติพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ย่อมจะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นั้น มีความสัมพันธ์สอดคล้อง
กับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นส่วนใหญ่
มาจากความรู้และทักษะของมนุษย์นั่นเอง (เทีสนฉาย กิระนันท์ 2519 : 76)

จากเดิมสภาพของภาคตะวันออกเป็นเขตพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ
และภูมิอากาศที่เหมาะสมทำให้มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมาก และภาคนี้ยังมีบทบาทด้าน
การประมงซึ่งขยายตัวมากขึ้น (ผ่องศรี วานสิน 2524 : 154) อาชีพของประชาชนในบริเวณ
ชายฝั่งทะเลตะวันออก ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบอาชีพทางเกษตร อุตสาหกรรมก็จะเป็น
อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานมันเส้น มันอัดเม็ด
โรงงานแป้งมัน โรงงานน้ำตาล โรงงานน้ำปลา โรงเลื่อยและแปรรูปไม้ โรงงานยาง ในด้าน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เขื่อนนั้นจังหวัดชลบุรีจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาคนี้ สถานที่
ท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นชายทะเล ซึ่งมีชายหาดสวยงามและเกาะต่าง ๆ ที่เหมาะแก่การพักผ่อน
หย่อนใจหลายแห่ง (สัจด์ อุทรานันท์ 2529 : 18) เมื่อภาคตะวันออกมีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณ
ชายฝั่งทะเลตะวันออกเกิดขึ้น สภาพสังคมและเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ได้เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม
ซึ่งจะกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต (จินตนา ยูนิพันธ์ 2526 : 73)
อันจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 300,000
คน ซึ่งยังไม่รวมถึงแรงงานที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากกิจกรรมต่อเนื่อง ทางด้านพาณิชยกรรม และบริการ
อื่น ๆ ที่จะตามมา (กรมอาชีวศึกษา 2530 : 14)

ความที่กล่าวมาการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ นอกจากนี้การศึกษายังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะต้องพัฒนาควบคู่กันไปเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีประสิทธิภาพและเศรษฐกิจก็จะรุ่งเรืองตามไปด้วย

กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการให้บริการแก่ประชาชนที่พลาดโอกาสด้านการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันนั้น การศึกษาสายสามัญเป็นการศึกษาประเภทหนึ่ง ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ด้วยกัน คือ

1. ประเภทชั้นเรียน ใช้อักษรย่อว่า ชร.
2. ประเภทเรียนด้วยตนเอง ใช้อักษรย่อว่า คอ.
3. ประเภททางไกล ใช้อักษรย่อว่า ทก.

การเรียนทั้ง 3 วิธีเรียนนี้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนทั้ง 3 วิธีในเวลาเดียวกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียน ความพร้อมของผู้เรียนในด้านค่าใช้จ่ายและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

วิธีเรียนแบบทางไกล เป็นวิธีที่เหมาะสมกับผู้ที่มีการศึกษามากจน ไม่มีเวลาที่จะเข้าไปนั่งในชั้นเรียนได้เป็นประจำ เช่น อยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งของสถานศึกษา หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เมื่อผู้เรียนลงทะเบียนเรียนที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต่างๆ แล้ว ก็จัดหาหนังสือเรียน ตำราต่างๆ ที่นักศึกษาสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ โดยทำแบบฝึกหัดต่างๆ ฟังรายการวิทยุประกอบการสอน หมวดวิชาที่ลงทะเบียนเรียน จากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย เครื่องข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา (สวศ.2) ออกอากาศทุกวัน ระหว่างเวลา 05.30-21.10 น. ในระบบ เอ.เอ็ม. ซึ่งสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาจะตั้งอยู่ทั่วทุกภาค

เนื่องจากนักศึกษาทางไกลส่วนใหญ่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (รายงานสรุปผลการเรียน, 2540) ทั้งนี้เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพควบคู่ไปกับการศึกษา ทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษามากเท่ากับการเรียนในระบบโรงเรียนจึงส่งผลให้ผลการเรียนต่ำ แต่ก็มีนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่ง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแต่มีจำนวนไม่มากนัก

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้สื่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทางไกล ว่ามีวิธีการใช้สื่อการเรียน อย่างไรจึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพื่อจะใช้พฤติกรรมของผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นแนวทางในการให้นักศึกษาทางไกลได้นำไปเป็นแบบอย่างเพื่อจะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทางไกลสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้สื่อการเรียนที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อศึกษาวิธีการใช้สื่อการเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนักศึกษาชายและหญิง ที่ลงทะเบียนเรียนและผ่านการสอบภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ในเขต 3 จังหวัดเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ ระยอง, ชลบุรี และฉะเชิงเทรา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับวิธีการใช้สื่อการเรียนมี 11 ตัว คือ
 - 2.1 วิธีการใช้สื่อ
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ
 - 2.3 สถานที่
 - 2.4 วัน
 - 2.5 โอกาสที่ศึกษา
 - 2.6 ความถี่
 - 2.7 ระยะเวลา
 - 2.8 ช่วงเวลา
 - 2.9 ปริมาณสื่อ
 - 2.10 บุคคลที่ร่วมใช้สื่อ
 - 2.11 กระบวนการศึกษาสื่อ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นำมาหาความสัมพันธ์กับวิธีการใช้สื่อการเรียน เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2539 ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สื่อการเรียน	หมายถึง	อุปกรณ์ วัสดุ วิธีการ หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่ช่วยนำความรู้ และกระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการจดจำข้อมูลต่าง ๆ ให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์และเป็นไปโดยสะดวก
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ปีการศึกษา 2539
นักศึกษาทางไกล	หมายถึง	นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของกรมการศึกษา นอกโรงเรียนที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2539 ที่เรียนโดยวิธีเรียนทางไกล
สื่อหลัก	หมายถึง	เอกสารสิ่งพิมพ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดทำขึ้น ในการศึกษาทางไกล เรียกว่า "ชุดวิชา" แบบเรียนที่ใช้ ประกอบการศึกษา และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
สื่อเสริม	หมายถึง	สื่ออื่นๆ นอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบกับสื่อหลัก
วิธีการใช้สื่อ	หมายถึง	ลักษณะการใช้สื่อเพียงลำพังสื่อเดียวหรือใช้ร่วมกับสื่ออื่น
วัตถุประสงค์การใช้สื่อ	หมายถึง	ลักษณะการใช้สื่อเพื่อศึกษาบทเรียน, เพื่อสรุปบททวนบทเรียน หรือเพื่อเป็นข้อมูลในการพบกลุ่ม
ใช้สื่อตามลำพัง	หมายถึง	การใช้สื่อเพื่อศึกษาบทเรียนเพียงสื่อเดียว
สถานที่	หมายถึง	สถานที่ที่นักศึกษาใช้ในการศึกษาจากสื่อในแต่ละครั้ง
วัน	หมายถึง	โอกาสที่ผู้เรียนสะดวกในการศึกษาสื่อแต่ละชนิด และมักจะศึกษาเป็นประจำ
ความถี่	หมายถึง	จำนวนครั้งที่ศึกษาสื่อแต่ละชนิด/สัปดาห์
ระยะเวลา	หมายถึง	เวลาในการศึกษาสื่อ โดยนับจากเริ่มศึกษา จนจบการศึกษาในแต่ละครั้ง

ช่วงเวลา	หมายถึง	ช่วงของเวลาที่ผู้เรียนว่างพอที่จะศึกษาจากสื่อได้ในแต่ละครั้ง
ปริมาณสื่อ	หมายถึง	จำนวนหน้าหรือรายการของสื่อในการใช้ศึกษาในแต่ละครั้ง
กระบวนการศึกษาสื่อ	หมายถึง	เมื่อผู้เรียนศึกษาจากสื่อใดสื่อหนึ่งเรียบร้อยแล้วผู้เรียนทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่ศึกษาอย่างไรบ้างในการศึกษาแต่ละครั้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของการใช้สื่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากพบว่าวิธีการใช้สื่อการเรียนใดทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีก็จะได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนรู้จักนำวิธีการใช้สื่อการเรียนไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย